

STRAUSS, CORBINOVÁ – Techniky zvyšování teoretické citlivosti

Kvalitativní metody geografického výzkumu

Jméno: Karolína Daňová

Ročník: 3.

Obor: HG

Datum: 11.4.2011

Zadání:

- a) stručný obsah článku
- b) vlastní hodnocení, komentář

Vypracování:

Na začátku autoři upozorňují na problém, že badatelé často nevidí všechno, co je možné vidět, protože do procesu analýzy vstupují již zaslepeni svými předpoklady, zkušenostmi a načtenou literaturou. Tyto „klapky“ zabarvují interpretaci událostí a může docházet k chybám. Naše předpoklady, zkušenosti a znalosti jsou ovšem pro rozvoj teoretické citlivosti dobré, jen je musíme podrobit přísné kritice a nepřijímat vše, jak je.

Autoři představují techniky, jak otevřít své myšlení zkoumanému jevu a abychom využili znalostí a zkušeností spíše v náš prospěch, než aby nám vědění zatemňovaly.

První technikou je využití kladení otázek. Cílem kladení otázek je otevření údajů: přemýšlení o možných kategoriích, jejich vlastnostech a kategoriích. V této části se využívají základní obecné otázky: *Kdo? Kdy? Kde? Co? Jak? Kolik? Proč?* Tyto otázky se samozřejmě nemusí použít všechny, závisí na účelu výzkumu.

Další technikou, kterou nám kapitola nabízí, je Analýza slova, větného úseku nebo věty. Učí, jak se ptát na možné významy, přikládání nebo vyjadřované mluvčím a lidmi kolem něj. Postup je následující: Nejdříve projít dokument, alespoň pár stran, pak se vrátit k jakémukoliv slovu, větnému úseku nebo větě, která vám připadá důležitá, významná nebo zajímavá. Měla by to být věc, o níž chcete hlouběji přemýšlet. Pak si udělejte seznam všech možných významů, od těch nejpravděpodobnějších až po ty nejméně pravděpodobné. Posléze si začneme možné významy ověřovat s mluvčími nebo se začneme ptát, jaké významy mají pro naše respondenty. Z analytického hlediska je technika významná, bez použití omezujeme potenciální rozvoj naší teorie.

Technika Analýza porovnávání. Aplikovat lze technikou protikladů (převrácení jevu vzhůru nohama a zkoumání jeho pravého opaku) nebo systematickým porovnáváním dvou nebo více jevů (pokud neporovnáváme, hrozí předpojatost k pouze jednomu zdroji) nebo porovnávání se vzdálenými jevy.

Poslední přestavenou technikou je tzv. mávání černým praporkem. Upozorňuje na určitá slova či fráze (*nikdy, vždycky, tak to nemůže být, o tom není třeba diskutovat*), které musíme citlivě vnímat. Na tyto slova a fráze se podrobněji zaměřit. *Proč to tak je? Je to tak vždy?* apod.

Na závěr se doporučuje tyto techniky procvičovat, na oplátku je slíbeno rozvinutí fantazie a osvobození od vlastních znalostí, zkušeností a předsudků.

Na závěr kapitoly jsou uvedeny některé problémy, které mohou být při používání těchto technik. Přiznávám, že s několika se zcela ztotožňuji. Některé techniky mohou být pro aplikaci velice obtížné, zejména pro nováčky s ne tak pružným efektivním teoretickým myšlením. Například technika protikladů nebo porovnávání se vzdálenými jevy. Jednak si nejsem zcela jistá, jestli chápu užití těchto metod a natož je ještě aplikovat sama, to mi přijde nemyslitelné.

Dalším problémem je spíše empirický pohled. Spíše se spolehneme na zkušenost a na daná data a z dat také vycházíme a analyzujeme je. S těmito metodami si trochu nevíme rady. Taky nezkušenost s metodami by mohla napáchat více škody než užitku. Pokud se budou začátečníci pít po všech možných významech slov a vět, může být nakonec vyjít něco jiného, než byl smysl práce.

Ale jak píší autoři na závěr: „Jsou to efektivní nástroje. Jako u všech nástrojů se budete muset naučit, kdy a jak je používat. Ale používejte je!“